

מערך סיעור דמויות שיא לכיתות א'-ט' מילים משנות מציאות

כתיבה והפקה: נועה גמרסני
כותבת משנה: אביבה גוטליב
צוות היגוי: אתי קרמר, אביבה גוטליב, מגי סרוסי, הדר סופר

המטרה:

1. התלמידים יכירו בדרך חוויתית ומהנה, דמויות שיא בעם ישראל, המהוות מודל בעניין דיבור טוב.
2. התלמידים ישאבו השראה וכח רצון מהמפגש עם אותן דמויות, ימצאו מקור לחיקוי, ודמויות מודל שאפשר ללכת אחריהן. בדרך של דיבור טוב: דיבור מכבד, סבלני, העוסק בטוב ולא ברע, דיבור זהיר, שבא מתוך חשיבה והבנת ההשפעה העצומה שבידו, דיבור המנעים לסובבים ומוסיף אור ושמחה, ולא להפך. דיבור מתוך זהירות, ועוד.

המהלך:

מובאים להלן 3 מודלים להעברת השיעור.
לשכבות הנמוכות (א-ג), לשכבות הממוצעות (ד-ו), לשכבות הגבוהות (ז-ט). ניתן לשלב בין המודלים וליצור מודל חדש לפי הצורך...
העזרים המצויינים נמסרו למזמינים מראש.

אוזן 1 - מעין מסע אל עמא... איסוף חובנות לאעטפות אישיות

לכיתות ז-ט

• כדאי לייחד חדר בבית הספר ובו לקיים את הפעילות. אם אין אפשרות כזו, ניתן לקיים בכיתות. בחדר יועמד רול-אפ דיבור טוב, וייתלו כרזות דיבור טוב על הקירות.
השיעור בנוי מ 3 שלבים:

1. מפגש עם דמויות שיא

על קירות הכיתה תלויות כרזות עם תמונות, ציטוטים, שירים וסיפורים - על דמויות שיא בנושא הדיבור הטוב. מתחת לכל דמות תלויה מעטפה גדולה עם פתקים המכילים משפט המתמצת את נקודת הדיבור הטוב המופיעה באותו אדם. התלמידים מקבלים מעטפת דיבור טוב אישית, ועליהם להסתובב ולאסוף למעטפה שלהם נקודות של דיבור טוב שעמם הזדהו. (נספח 1 - תוכן הכרזות)

ברקע יושמעו שירים העוסקים בדיבור טוב: רק מילה טובה, מי האיש החפץ חיים, ועוד...

ניתן להתעכב על דמויות בודדות, או לעבור בין כולם. כל תלמיד כפי רצונו, בתיווך של המדריכה והמורה.

***רעיון לשידרוג ומישחוק ליצירת שותפות פעילה:**

נפתח בכיתה בסיפור על מוכר "סם החיים", שנתן לחפצים בחיים ארוכים וטובים עצה פשוטה הכתובה בספר תהילים: "מי האיש החפץ חיים, אוהב ימים לראות טוב... נצור לשונך מרע...". (נספח 2 - המדרש) נסביר את המסר העומד מאחורי הסיפור. חיים טובים וארוכים, זהו דבר שכל אדם היה מוכן לשלם בעבורו הון רב. אותו רוכל מכר סם חיים זה, ע"י שהפגיש את הקונים עם הפסוק "נצר לשונך מרע".

נשאל את התלמידים- האם ברצונכם לרכוש את סם החיים הזה? בבקשה!

כל תלמיד יקבל סכום כסף בתוך מעטפת "דיבור טוב" (נספח 3 - שטרות כסף להדפסה עצמאית) ויכנס לחדר בו תלויות הכרזות. ליד כל דמות יירשם המחיר עבור "הטיפ" שניתן לקחת מאותה דמות. על התלמיד להשתמש בכספו בתבונה ולרכוש את 3-4 הטיפים שאליהם הכי התחבר. בסוף הפעילות- בידו תשאר מעטפה עם טיפים, והכסף- במעטפות התלויות ליד הדמויות.

2. שיתוף והפנמה

התלמידים מתיישבים במעגל, עם המעטפות בידיהם, ומשתפים בדברים עמם הזדהו ואותם לקחו/ הטיפים שקנו. לאור שאלות מנחות. (נספח 4 - שאלות מנחות)

3. סיכום:

המדריכה תסכם ותאמר-

פגשנו דמויות רבות מעם ישראל שסוללות לנו דרך לדיבור טוב. לפי הפסוק בספר תהילים- סוללות לנו דרך לחיים טובים וארוכים, חיים של ראיית טוב ודיבור טוב. המעטפה שלכם ממשיכה אתכם, כדאי מידי פעם להציץ בה ולהזכר, לתת לדמויות אלו, ולדיבור הטוב שהן מייצגות- לדבר אלינו.

4. סרטון דיבור טוב- מפגש עם דמויות שיא.

נסיים בסרטון מסכם, על ילד שאותן דמויות צצות בתוך התמודדויות יומיומיות בחייו, ומסייעות לו לבחור בדיבור טוב. על הדיבור היומיומי שלנו, ותיקונו לטובה. (מצ"ב קישור)

אוזן 2 - איאוז בקבוצות ואצל האצל. מעטפה אישית עם טיפים לדיבור טוב.

אכיתות 3-1

1. מפגש עם דמויות שיא

התלמידים יתחלקו לקבוצות. בכל קבוצה 3 תלמידים. כל קבוצה תקבל לידיה כרזה עם דמות ממנה ניתן ללמוד דיבור טוב.

על הקבוצה ללמוד על הדמות- מי היתה, מתי פעלה. לקרוא את הסיפור/ הציטוט/ השיר המופיע בכרזה, ואת המסר העובר מאותה דמות בעניין דיבור טוב. כל קבוצה מכינה על פתק 3 שאלות על אותה דמות- עליהן שאר התלמידים יצטרכו לענות לאחר שאותה קבוצה תלמד את כולם.

2. משחק למידה

המדריכה תסובב גלגל מזל שעליו מופיעים שמות הדמויות עליהם למדנו מן הכרזות.

כאשר החץ מראה שם של דמות - על הקבוצה שלמדה לבוא לקדמת הכיתה וללמד על הדמות, ועל המסר הנלמד ממנה בתחום הדיבור הטוב.

בפעמים הבאות שהחץ יורה על אותה דמות- יישאלו השאלות שהכינו התלמידים. על כל התלמידים לענות. (ניתן כמובן לעצור בכל שלב ולאפשר לתלמידים שטרם הרצו על דמותם בפני הכיתה- לבוא וללמד)

3. הפנמה

בתום הרצאת הדברים מדביקים התלמידים את הכרזה על הלוח מעל מעטפה ובה פתקים עם משפט על אותה דמות.

4. קח אתך דיבור טוב לדרך... כל תלמיד מקבל מעטפה ועליה לוגו דיבור טוב, ולוגו זהות. התלמיד עובר בין המעטפות ובוחר מהם 3 הטיפים אותם הוא רוצה לקחת איתו לדרך. (מצ"ב דף מעוצב להדפסת הפתקים במרכזים)

5. נקריין את הסרטון "דיבור טוב- מפגש עם דמויות שיא".

6. נסכם את הנלמד:

כאשר אנחנו רוצים לדעת איך לדבר טוב, איך להשתמש בלשונונו לטובה ולא לרעה, לא להיסחף אחרי כולם, לכבד כל אחד ולא לפגוע, לא לרכל ולהוריד את ערכו של אחד מחברינו בעיני חבר אחר, איך לבחור מילים נעימות ומאירות, איך להתייחס לכל אחד... ועוד- יש לנו ממי ללמוד!! לאורך כל השושלת של עמנו, היו דמויות גדולות שהקפידו על המילים היוצאות מפיהן. למדנו היום על דמויות אלו, ועל המסר העובר אלינו מכל אחת מהן. כל אחד בחר לעצמו עם מי הוא רוצה להמשיך הלאה מהשיעור- אל היום יום. המעטפות ילכו עמנו, ויהוו תזכורת יומיומית- לדבר טוב. להשתמש במתנת הדיבור שקיבלנו- לטובה ולא לרעה.

חודן 3 - מסע בזמן, אל דוברי טוב. אלפני 3000 שנה ועד ימינו.

אכיתות א-ג

המהלך:

הכיתה מסודרת כחללית/ רכבת/ אמצעי תחבורה אחר...

1. נספר לתלמידים שהיום נסע בזמן ונפגוש דמויות שונות מעמנו שמהם נלמד איך לדבר- דיבור טוב...
2. נשמיע ספירה לאחור וקול של המראה... / צפירת רכבת וקול המודיע על התחנה שאליה הגיעה.
3. בכל פעם שנגיע בהמראתנו לתחנה בזמן נרים שלט עם התקופה, ועם שם של הדמות שנפגוש. (נספח מס' 5)
4. נציג (עם תחפושות מושקעות כיד הדמיון הטובה בכל מרכז, ועם טקסט שכל מרכז יכתוב ע"פ הכרזות של שיעורי הגדולים) בכל תחנה את הדמות אליה הגענו (מרשימת הדמויות לעיל). הדמות תספר מעט על עצמה, ותלמד את הילדים- מהו דיבור טוב לדעתה. כל דמות תשאיר מזכרת לילדים לפני שימריאו בחזרה - מעטפה עם פתקים בהם רשומה מילה הקשורה למסר הדיבור הטוב שלה. (מצ"ב דף מעוצב להדפסה במרכזים)
- (ניתן למשחק את המפגש עם הדמויות, ולהוסיף כתבי חידה על הציטוטים של הדמויות, תרגול בזוגות של המסר מהדמות. לדוג- אחרי המפגש עם שלמה המלך- המלמד על מעלת השתיקה- לשחק משחק השקט, משחק עיניים- מי שצוחק נפסל, ועוד... - כיד כשרון בנות המרכזים ומנחותיהן.)
5. בתום המסע, נחזור עם התלמידים על מה שלמדנו לפי רשימת המילים שנשארו במעטפות כמזכרות מן הדמויות שפגשנו.
6. נסכם בסרטון על הדמויות ועל צוואת הדיבור הטוב שהשאירו לנו...
7. כל תלמיד יקבל מעטפה שאליה יכניס 2 פתקים עם 2 המילים אליהן התחבר ביותר, אותן הוא לוקח איתו מ 2 דמויות שפגש במסע.

נספחים

נספח 1 - דמויות דיבור טוב

המסרים העולים מן הדמויות:

1. מרים הנביאה מלמדת אותנו 2 כללים חשובים!
- עד כמה מזיק לשון הרע.
- כולנו נופלים לעיתים בדיבור מזיק, אך עלינו לקום מהנפילה!
גם אם דיברת לא טוב, אפשר לתקן! ולהתחיל מהתחלה.
(במערך קטנים: נפלתי? קמתי!)
2. מכלב בן יפונה ויהושוע בן נון נלמד לא להסחף. גם שכולם מדברים רע על משהו או מישהו, נקום בגבורה ונדבר בטובתו!
(במערך קטנים: לא להסחף!)
3. נפנים את חכמתו של שלמה המלך, ונדבר מתוך שיקול דעת ומחשבה. לדעת מתי לשתוק גם זו מיומנות חשובה
(במערך קטנים: לפעמים צריך לדעת לשתוק)
4. הלל הזקן דיבר בכבוד ובסבלנות, גם במצב לא נעים. נלמד לכבד ולהקשיב, להיות סבלנים ולהאיר פנים.
(במערך קטנים: סבלנות)
5. מברוריה נלמד לדייק בדיבורנו. גם כשחבר מרע לנו, לקוות שהרע יתוקן. אם נשתדל בזאת הנה שינוי לטוב מגיע, הוא כבר כאן! (מילה למעריך קטנים: עין טובה)
6. נלמד מרבן יוחנן פשוט לומר שלום, לשאול מה נשמע? זה לא עולה כסף, ועושה טוב על הנשמה!
(מילה למעריך קטנים: להתייחס!)
7. "החפץ חיים" הבין את כוחו העצום של הדיבור, ועד כמה עלינו להזהר בכל מילה ומילה. נלמד ממנו להזהר, לחשוב היטב, ולהשתמש בפינו רק לטובה!
(מילה למעריך קטנים: זהירות)
8. להתייחס לכל אדם, להאיר פנים, לומר מילים טובות וחמות - ולוואי שנזכה לקחת מדמותו של ר אריה לויין לפחות נקודה זאת. (מילה למעריך קטנים: התעניינות)
9. נלמד מאליעזר בן יהודה מחיה השפה ומצעידה קדימה, להיות גאים בשפת הקודש שפת העם שלנו מימים ימימה! (מילה למעריך קטנים: עברי דבר עברית!)
10. מנעמי שמר נלמד, להאיר במילים שלנו לכל מי שסובב אותנו, לראות טוב בכל, להודות על היופי, על הפורח, להשתמש באצרות השפה כדי להיטיב ולשמח! (מילה למעריך קטנים: נעימות)

המשך נספחים...

נספח 2 - סם החיים

הגמרא במסכת עבודה זרה מספרת מעשה זה (בדף י"ט ע"ב):
"רבי אלכסנדר יצא לרחובה של עיר והיה מכריז ואומר: מי רוצה חיים? מי רוצה חיים?
התקבצו מסביבו הרבה אנשים לשמוע איזה "שיקוי פלא" יש לו למכור. אמר להם רבי אלכסנדר:
'מי האיש החפץ חיים'??
"נצור לשונך מרע! סור מרע ועשה טוב!"

האנך נספחים...

נספח 3 - שטרות כסף

ב.ה.ט.ר

האנך נספחים...

נספח 4 - שאלות מנחות

1. מהם הפתקים שבחרת לשים במעטפה?
2. איזה דמות לקחת אתך לדרך... מדוע?
3. מה גרם לך להזדהות עם המסר של אותה דמות?
4. עם איזה דמות לא הזדהת?
5. לו יכלת לפגוש את אחת הדמויות היום- מה היית אומר לה?
6. האם המסרים אותם לקחת יכולים להיות ישימים בחייך?

(ניתן לשחק במשחק "התחברתי"- כאשר אחד התלמידים מתחבר לנקודה עליה דיבר חברו- הוא קורא "התחברתי!" ממשיך מאותו חיבור ומספר על המעטפה האישית שלו...)

המשך נספחים...

נספח 5 - רשימת הדמויות

כלב בן יפונה
יהוסע בן נון

אליעזר בן יהודה

ברוריה
(אשת רבי מאיר)

רבן יוחנן
בן לכאי

נעמי אהר

אמה האל

רבי אריה לוין

האל הכהן

אריס הנביאה

החפץ חיים